

Бабак А.В.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ШИРМА В ЯПОНІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ В ДОМІ

Бьюбу – назва складної ширми в Японії. Вперше цей термін згадується в історичних хроніках періоду Нара, де писалось про дари від Корейського царства Сілла, серед яких було і «бьюбу». Історія ширми як предмету інтер'єру бере свій початок у Китаї. Приблизно в VIII столітті ранні її екземпляри були завезені до Японії, де з плином часу її зовнішній вигляд набув значних змін.

В середньовічній Японії люди, в тому числі особи високого соціального статусу дотримувались мінімалістичного стилю в побуті. В інтер'єрі японців не було місця зайвим речам, в будинку панувала лаконічність та легкість. І це обумовлюється не тільки культурними особливостями. Територіально Японія розташована в сейсмічно нестабільній зоні – важкі меблі, які характерні для Європи становили небезпеку під час землетрусів. Як наслідок, в будівництві використовувалось дерево як матеріал, та каркасна конструкція будівель, що ефективно протидіяла силі підземних поштовхів.

В інтер'єрі перевага віддавалась легким предметам меблів, серед яких були і ширми. Їх робили такими, щоб при необхідності їх можна було зручно і швидко скласти та транспортувати. Найбільш розповсюдженими були двохстворчасті та шестистворчасті ширми, натомість в Китаї популярними були ширми-триптихи. Висота таких ширм варіювалася від 150 до 160 см, та 360 см в ширину.

На відміну від Китайських ширм де використовувалось дерево – Японська ширма представляла з себе полотна які скріплювались петлями з паперу. Листи цупкого паперу клеїлись на полотна поверх стиків. Завдяки такому способу – в розгорнутому виді полотна створювали суцільну поверхню на якій було комфортно виконувати розпис художникам [2]. Як матеріал для основи ширми на якому виконувався розпис – брали особливо міцний папір «гампі» ручного виробництва, що чимось схожий на пап'є-маше. Також для основи використовували шовк, в дорогих ширмах використовували золоте тло. Краї прикрашались текстилем.

Існували різні види ширм які використовували в особливих випадках або за особливим призначенням:

Фуросакі-бьюбу – цей вид ширм використовували спеціально для чайних церемоній. Їх можна було зустріти в спеціальних чайних

будиночках Тясцу. Так як японці сиділи за низькими столиками – ширма була невисокою і складалась з двох широких створок. Такі ширми виготовлялись переважно з тростини або різного дерева, двостулкова складана ширма, що використовується в кімнаті для чайної церемонії та чайних будиночках, тясцу [1]ю

Га-но-бьобу – ці ширми мали особливу роль і використовувались спеціально для свята довголіття «Га». На таких ширмах зображали квіти та пташок які зустрічались в усі чотири пори року. На верхівку ширми закріплювали кольорові листки з щільного кольорового паперу на якому залишали коментарі до картин. Їх називали «сікісі» чи «сікісігата» [1].

Макура-бьобу – ширма яку розташовували біля ліжка поряд з подушкою. Таким чином вона ніби виконувала роль спинки кровати. Мала висоту близько 50 см, та складалась з двох створок, рідше з чотирьох. На неї зазвичай вішали одяг і аксесуари [1].

Косі-бьобу – сама назва ширми походить від слова «талія», що натякає на її розмір. Такі ширми справді були десь по талію дорослій людині, точніше десь 60 см в висоту. Такі ширми можна було побачити в домівках в XV–XVI столітті. В ці часи був апогей громадянських війн, тому під час прийому гостей низькі ширми це були способом демонстрації безпеки, що за ними ніхто не ховається [1].

Сіро-е-бьобу – ширма яку встановлювали в кімнатах для проведення родів, рідше такі ширми можна було побачити на весільних церемоніях. В основі таких ширм був білий шовк або золота поверхня. Поверх наносилась різна символіка чорною тушшю (для шовку) або слюдою (для золотої поверхні). Кожна панель ширми обрамлялась білою парчою. Зображувані сюжети на них різнились залежачи від періоду. Спочатку це були бамбук, павлін та фенікс. В більш пізній період часто зображували черепах з журавлями та сосни з бамбуком [1].

В інтер'єрі японського будинку простір головує над предметністю. В характерному для національної свідомості уявленні про цілісність простору та його нероздільність – ширма отримала особливу роль. Її основною функцією – є організація інтер'єру та умовне розділення одної його частини від іншої. Вважається що перші ширми представляли собою екрани що ставились перед входом до приміщення, таким чином захищаючи власників від злих духів.

В VIII столітті складні ширми були присутні в якості предмету інтер'єру при імператорському дворі, та використовувались під час проведення важливих церемоній, а в період Хейан-бьобу були обов'язково присутні в храмах та палацах придворної знаті.

Ширма була не просто предметом меблів, а й витвором мистецтва. Вона служила полотном для багатьох майстрів що втілювали в життя свої шедеври. В Японії розпис на ширмах набув широкого

розповсюдження і займає особливу сходинку в історії образотворчого мистецтва.

Коли з'явилися ширми, люди сиділи на підлозі, тому розпис повинен був перебувати на рівні очей. Малюнок розміщувався горизонтально і переходив зі ступки на ступку, сюжет розпису зчитували справа наліво.

Зображували на ширмах різні сюжети: релігійні, міфологічні, побутові сцени, натюрморти, пейзажі та ін. Найпоширенішими були пейзажні сюжети. Японці милувалися природою та її явищами: перший сніг, тумани, місяць в небі, цвіт дерев – надихали та були приводом для сюжетів на ширмах.

Якщо детально роздивитись деякі природні сюжети, можна помітити коливання рівня відтворення. Були як і реалістичні так і доволі умовні, непропорціональні зображення людей та навколишнього середовища.

Отже, будучи завезеною з Китаю – в Японії під впливом місцевої культури ширма зазнала зовнішніх змін, а також стала приводом до розвитку нового виду мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Бёбу или бёбу, японская ширма [Електронний ресурс] // Сайт ZENSO. – Режим доступу: <https://zenso.ru/ocean-dzen/dzensopediya/bjoobu-yaponskaya-shirma>
2. Николаева Н. С. Ширма – вещь и картина // Вещь в японской культуре. М.: Вост. лит., 2003, с. 169–184.